

ARTIKKEL TIL NYTT I PRIVATRETTEEN NR. 2 2013

Av Beate Sjøfjell, professor, IFP

Selskapsrett

CSR-rapporteringsplikt for store selskaper – Lov om endringer i regnskapsloven og enkelte andre lover. Lovvedtak 44 (2012–2013)

Kommer norske selskaper til å bli mer samfunnsansvarlige av å få en ny og bredere rapporteringsplikt? Det tror tydeligvis Regjeringen og et flertall på Stortinget. Den 9. april 2013 ble det vedtatt endringer i lov 17. juli 1998 nr. 56 om årsregnskap (regnskapsloven). Den nye § 3-3c i regnskapsloven gir store foretak en plikt til å rapportere «hva foretaket gjør for å integrere hensynet til menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter og sosiale forhold, det ytre miljø og bekjempelse av korrupsjon». Dette er kjernetemaer innenfor selskapers samfunnsansvar, det som med en forkortelse av det engelske begrepet *Corporate Social Responsibility* kalles CSR.

CSR-rapporteringsplikten i § 3-3c trer i kraft allerede 1. juni 2013, med virkning for regnskapsåret 2012.

Den nye § 3-3c er basert på Prop. 48 L (2012–2013), som for denne delen av lovforslaget bygger på en rapport fra en tverrdepartemental arbeidsgruppe oppnevnt av Finansdepartementet for å følge opp Stortingets behandling av St.meld. nr. 10 (2008-2009) om Næringslivets samfunnsansvar i en global økonomi. Mandatet var å utrede utvidede krav til rapportering om samfunnsansvar i regnskapsloven. Formålet var å bidra til at næringslivet i større utstrekning fokuserer på og integrerer samfunnsansvar i sin styring av virksomheten. Rapporten ble overlevert til departementet 13. oktober 2010, og har vært på høring.

Det som har kommet ut av denne tilsynelatende grundige prosessen er dessverre langt fra god lovgivning. Både små og store foretak har i en årrekke hatt spesifikke CSR-rapporteringsplikter i hhv. regnskapsloven § 3-3 fjerde til syvende ledd og 3-3a niende til tolvte ledd. Dette gjelder arbeidsmiljø, likestilling og diskriminering og det ytre miljø. Formålet er å integrere disse hensyn i styrets arbeid og dermed utløse en prosess som fører til bedre arbeidsmiljø, mer likestilling og mindre diskriminering, og bedre beskyttelse av et ytre miljø.

Det er oppsiktsvekkende at verken arbeidsgruppen eller Finansdepartementet i proposisjonen har foreslått noen tilpasning av eksisterende rapporteringskrav til den nå vedtatte generelle CSR-rapporteringsregelen, til tross for at arbeidsgruppen presiserte at den da foreslåtte CSR-rapporteringsplikten ville dekke de eksisterende såkalte ikke-finansielle rapporteringspliktene. I stedet konstateres det at forholdet til disse bestemmelsene kan vurderes nærmere i forbindelse med evalueringen som ble varslet i St.meld. nr. 10 (2008- 2009). En rekke av høringsinstansene oppfordret til at man skulle samordne de eksisterende reglene med den nye. Eneste utfall var at § 3-3c fastslår at rapporteringen etter eldre og ny regel kan skje i samme dokument.

Enda mer oppsiktsvekkende er den manglende interessen for hvordan de eldre CSR-rapporteringspliktene har fungert. I høringsrunden påpekes den dårlige etterlevelsen av eksisterende

krav. Mens man i proposisjonen omtaler evalueringen av den danske CSR-rapporteringsregelen, som det norske lovforarbeidet er svært inspirert av, evaluerer man ikke de eldre norske CSR-rapporteringskravene. Dersom man hadde lest det som finnes av empiriske undersøkelser på området hadde man funnet et nedslående resultat. Rapportering av såkalte ikke-finansielle temaer følges gjennomgående ikke opp på en skikkelig måte. Faren for at slike krav da kun blir papirarbeid for bedriftene og i verste fall misbrukes til markedsføring er åpenbar.

Dårlig etterlevelse generelt gjør at det ikke nødvendigvis er rasjonalt for selskaper å rapportere fullstendig og ærlig. Ærlige selskaper risikerer å bli sett på som mindre samfunnsansvarlige enn mindre åpne konkurrenter. Det fremstår som noe naivt når departementet uttaler i proposisjonen om risikoen for negativ omtale at «det kunne være nyttig for bedrifter som oppfattes å være i utakt med aksepterte standarder og normer for samfunnsansvarlig virksomhetsutøvelse å motta korrektiver fra omverdenen». Departementets håp om at det vil «bidra til å etablere og vedlikeholde bedriftenes omdømme og samfunnsmessige legitimitet også på lengre sikt» vil neppe slå til uten at rapporteringsplikten håndheves ordentlig og innholdet i rapporteringen etterprøves.

I høringsrunden ble det oppfordret til at rapporteringsplikten skulle knyttes til et minstekrav om samfunnsansvarlig forretningsdrift. Departementet fastholdt imidlertid at «samfunnsansvarlig virksomhetsutøvelse primært omfatter det bedriftene gjør på frivillig basis». Heldigvis valgte departementet likevel å ta ordene «på frivillig basis» ut av lovforslaget, under henvisning til at det er lovbestemte plikter på samfunnsansvarstemaer som «miljø, HMS, likestilling mv.» Dette er i det minste et lite skritt i riktig retning. Skal CSR-konseptet være et bidrag i riktig retning, må et minstekrav være at det både dekker «legal compliance and beyond».

CSR-rapporteringspliktens materielle innhold i § 3-3c starter offensivt og blir gradvis mer tannløst. Det starter med krav om at store foretak skal redegjøre for hva de «gjør for å integrere hensynet» til en rekke sentrale CSR-temaer, nemlig «menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter og sosiale forhold, det ytre miljø og bekjempelse av korrupsjon». Det skal redegjøres for «retningslinjer, prinsipper, prosedyrer og standarder foretaket benytter for å integrere de nevnte hensynene i sine forretningsstrategier, i sin daglige drift og i forholdet til sine interessenter». Det skal også redegjøres for «hvordan foretaket arbeider for å omsette disse til handling», det skal «gis en vurdering av resultatene som er oppnådd som følge av arbeidet med å integrere hensynene» og «opplyse om forventninger til dette arbeidet framover».

Dette minner om miljørapporteringsplikten i §§ 3-3 og 3-3a, hvor det for negative miljøvirkninger skal opplyses om «hvilke tiltak som er eller planlegges iverksatt for å forhindre eller redusere negative miljøvirkninger». Her har Norge utmerket seg i europeisk sammenheng – på papiret. Manglende håndhevelse har gjort regelen til en papirtiger. Blir det slik med den nye, bredere CSR-regelen også?

Den nye CSR-rapporteringsplikten strekker allerede etter loven ikke lenger enn at foretak som ikke har retningslinjer som nevnt, kan nøye seg med å opplyse om det.

Rapporterer foretaket allerede etter et av de internasjonale initiativene, Global Compact eller GRI, er det tilstrekkelig. Morselskap kan for øvrig rapportere for hele konsernet, slik at datterselskap ikke trenger å avgi egen rapportering.

Ansvar for å følge opp rapporteringen, helt avgjørende for at dette skal bli noe annet enn økt byråkrati og villedende markedsføring, legges i stor grad på «interessentene» (forbrukere, investorer, samfunnet generelt). Dette i motsetning til den vanlige finansielle rapporteringen, hvor det som kjent er stringente krav til regnskaps og årsberetnings innhold og for alle selskaper over en viss størrelse er lovbestemte krav til revisjon.

Et lite skritt for å styrke styrets bevissthet er endringen i regnskapsloven § 3-5 hvor det presiseres at kravene til at styret skal underskrive årsregnskap og årsberetning også skal gjelde CSR-rapportering i eventuelt eget dokument. Videre endres revisorloven § 5-1 slik at det presiseres at også CSR-rapportering i eget dokument vil være gjenstand for revisors konsistenssjekk. Det er imidlertid i beste fall et åpent spørsmål om revisors konsistenssjekk har noen som helst betydning. Det er lite som tyder på at revisors konsistenssjekk har sikret kvalitetsmessig god rapportering i årsberetningen etter de eldre CSR-rapporteringsreglene. Enda mer unnfallende ser vi at lovgiver er når det gjelder rapportering til Global Compact og GRI, som naturlig nok regnes som tilfredsstillende CSR-rapportering. Fordi lovgiver ønsker å oppmuntre til slik rapportering, gjelder ikke kravet til revisors konsistenssjekk for denne. Man har i stedet gitt en forskriftshjemmel dersom man senere skulle finne det ønskelig å oppstille krav om konsistenssjekk eller annen form for ekstern verifikasjon.

En uke etter at ny § 3-3c ble vedtatt, fremla EU-kommisjonen forslag til europeiske regler om CSR-rapportering. Disse er minst like tannløse og vil, om de blir vedtatt, neppe kreve særlig innsats fra norske myndigheters side.